

Julius Mark on täyttänyt 60 vuotta.

Viime maaliskuun 15 päivänä täytti entinen Tarton yliopiston uralilaisen kielitieteen professori Julius Mark 60 vuotta.

Tämä pohjoisvirolaisen maanviljelijän poika näyttää jo nuoresta pitäen olleen selvillä tulevasta tutkijanurastaan ja erikoisalastaan. Ylioppilaaksi tultuaan hän aluksi opiskeli vertailevaa indo-eurooppalaista ja klassillista kielitiedettä Tarton yliopistossa, mutta matkusti pian Unkariin kuuntelemaan sikäläisten suomalais-ugrilaisen kielen-tutkimuksen edustajain opetusta ja oppimaan unkarin kieltä. Jon-

kin ajan kuluttua hän tuli Suomeen ja ryhtyi opiskelemaan Helsingin yliopistossa tieteenme mainioiden edustajien E. N. Setälän, Heikki Paasosen, Yrjö Wichmannin, K. F. Karjalaisen, Heikki Ojansuun, E. A. Tunkelon ym. johdolla. Helsingissä hän suoritti erinomaisin arvosanoin filosofian kandidaatin tutkinnon ja ryhtyi sen jälkeen lisensiaatinväitöskirjaa laatimaan. Opiskeluja ja tutkimuksia tosin viivästyttivät pakollinen osanotto ensimmäiseen maailmansotaan tsaarin armeijan riveissä sekä myöhemmin Viron vapaussota, mutta siitä huolimatta ilmestyi v. 1923 väitöskirjana ensimmäinen osa laajaksi suunnitellusta uralilaisten kielten omistusliitteitä käsittelevästä teoksesta »Die Possessivsuffixe in den uralischen Sprachen. I. Hälfte. Einleitung, Frühere Arbeiten, Die Possessivsuffixe in den ostseefinnischen Sprachen». Tämä julkaisu osoitti tekijänsä kypsäksi, laajatietoiseksi, kriittiseksi, arvostelukykyiseksi tutkijaksi. Teoksen dispositio on esimerkillisen selvä, johdonmukainen ja yksityiskohtia myöten harkittu. Varmaa metodologiaa seuratun siinä huolellisesti seulotaan ja analysoidaan puhealalaisten kielten ja niiden murteiden possessiivisuffiksit, osoitetaan niiden historiallinen kehitys, rekonstruoidaan taitavasti kantasuomalaiset alkumuodot sekä esitetään tärkeitä ja arvokkaita viittauksia etäsukukieliin ja aina suomalais-ugrilaiseen kantakieleen asti.

Samana vuonna Mark nimitettiin kotimaansa uusittuun yliopistoon uralilaisen kielitieteen professoriksi, toimeen jota hän jo v:sta 1919 virkaatekevänä oli hoitanut. Näin sai itsenäisen Viron yliopisto opettajistoonsa miehen, joka pian oli osoittautuva kuuluvaksi sen pätevimpiin. Yliopiston opettajan ja pian myös sen hallintomiehien tehtävät vaativat kuitenkin siksi paljon aikaa ja voimia, että tutkimustyön vauhti hiljeni. Väitöskirjan jatkoksi tarkoitettun teoksen — ynnä muiden arvokkaiden tutkimusten — käsikirjoitusten yksityiskohtaisen huolellinen hiominen ja täydentäminen jatkui vuodesta toiseen. Tekijä ei halunnut laskea käsistään viimeistelemätöntä työtä, vaan väsymättömästi uurasti sen ääressä — aavistamatta, että lopulta armoton kohtalo oli katkaiseva työn ja estävä sen tulosten julkisuuteen tulon. Lyhyen, tiiviin yhteenvedon hän omistusliitetutkimuksistaan kuitenkin ennätti painattaa tutkielmana »Das System der Possessivsuffixe in den uralischen Sprachen». Siinä hän selvästi ja vakuuttavasti osoittaa, mistä aineksista ja millä tavoin uralilaisen kantakielen possessiivisuffiksisto oli rakentunut, mitkä olivat eri ainesten merkitystehtävät jne. Markin muista puhtaasti kielitieteellisistä julkaisuista on syytä erikseen mainita tutkielma »Zum Verbum substantivum im Ostseefinnischen», jossa selvitetään eräitä itämerensuomalaisten kielten verbien taivutuksen piiriin kuuluvia, aikaisemmin hämäriltä ja arvoituksellisilta tuntuneita seikkoja.

Erikoisen maininnan ansaitsevat prof. Markin sekä kieli- että kansatieteen kannalta poikkeuksellisen arvokkaat virolaisten viljan, etenkin rukiin leikkuuseen, korjuuseen ja puintiin kohdistuvat tutkimukset »Über das Roggendreschen bei den Esten», »Neue Bemerkungen über das Dreschen und Ernten bei den Esten», »Ein Beitrag zum Ernten bei den Esten in der älteren Zeit» ja »Tuulilehvik». Ne perustuvat suurimmalta osalta tekijän itse pitäjä pitäjältä keräämään tai keräyttämään

runsaaseen, oivalliseen etnografiseen ja lingvistiseen ainekseen, minkä ohella tietysti on käytetty hyväksi aikaisempaa kirjallisuutta ja mm. esihistoriallisia löytöjä. Lisäksi erinomaiset valokuvat ja piirroukset tekevät esityksen selväksi, havainnolliseksi ja viehättäväksi. Tuskin monenkaan muun kansan vastaavista työtavoista, -kaluista ja niihin liittyvistä terminologisista seikoista on näin täyteläistä ja yksityiskohtaisen tarkkaa selvitystä olemassa. Mark ehti näihin julkaisuihinsa pelastaa kansansa pääelinkeinoon historiaa melkein päyhennellätoista hetkellä, ennen kuin uusi talous- ja viljelysjärjestelmä ennätti peittää vanhan näkymättömiin.

Suomen kielen tutkimuksen historiaa Mark on valaissut huomattavalla tavalla. Tutkimuksessaan »Die finnische Grammatik von Henricus Crugerus» hän on esittänyt suhteellisen runsaasti uusia tietoja aikaisemmin vaivoin nimeltä tunnetusta Naantalın ja Raision kappalaisesta, joka v:n 1640 paikkeilla, ennen Eskil Petrauksen kieliopin ilmestymistä (1649), laati suomen kieliopin, ilmeisesti Petrauksen teosta paremman, mutta valitettavasti painamatta jääneen teoksen, jonka käsikirjoituskin Tanskaan kulkeuduttuaan on joutunut kadoksiin. Markin huolellinen ja tarkka tutkijanlaatu, hänen väsymätön ponnistelunsa ja intonsa vähäisimpienkin yksityiseikkojen selvittelyssä, melkein ainutlaatuinen perinpohjaisuutensa ja oivallinen kombinaatiotaitonsa — kaikki etevälle tutkijalle tärkeitä avuja — tulevat tässäkin tutkimuksessa selvästi näkyville.

Mark on omakohtaisesti tutkinut paitsi äidinkieltään viroa myös lappia ja mordvaa, hyvin perehtynyt unkarin kieleen ja yleensä muidenkin uralilaisten kielten historiaan ja sitä käsittelevään kirjallisuuteen. Hänen pätevä tieteellinen tuotantonsa, valpas ja asiallinen kriittisyytensä sekä hyvä arvostelukykynsä ovat tuottaneet hänelle kunnioitusta ja arvonantoa sekä kotimaassa että kaikkialla muuallakin, missä suomalais-ugrilaista kielentutkimusta harjoitetaan. Mark oli vuosikaudet isänmaansa keskeisen tieteellisen seuran, Viron oppineen seuran esimies, ja hänet valittiin seuran satavuotisjuhlassa v. 1938 sen kunniajäseneksi. Hän kuului myös siihen Viron tiedemiesten parhaimmiston piiriin, joka v. 1938 perusti Viron tiedeakatemiaa, ja hänet valittiin heti sen varaesimieheksi sekä julkaisusarjan *Annales Academiae Scientiarum Estonicae* toimittajaksi. Monet huomattavat ulkomaiden tieteelliset seurat ovat valinneet hänet jäsenekseen, mm. Suomalais-ugrilainen Seura ja Suomalainen Tiedeakatemia.

Julius Mark on antanut oivallisen esimerkin siitä, että työhönsä kiintynyt tutkija pystyy työskentelemään vaikeissakin oloissa. Hänen suomalaiset tutkijatoverinsa ja ystävänsä toivottavat hänelle voimia ja mahdollisuuksia uusiin tieteellisiin tehtäviin ja saavutuksiin.